ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਬਨਾਮ

ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9233)

ਦਸੰਬਰ 15, 2022

[ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਐਸ ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ, ਜੇ.ਜੇ.)

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988: ਧਾਰਾ 166 - ਘਾਤਕ ਹਾਦਸਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੀ ਗਣਨਾ - ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ - ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 35 ਸਾਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ, ਦੋ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ - ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ 6□ ਵਿਆਜ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਾਲ 6,60,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸੌਨੀ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਹਾੜ੍ਹੀ / ਹਰੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ 7.5□ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਵਧਾ ਕੇ 17,66,000/- ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 95,000/- ਰੁਪਏ ਕੀਤਾ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ 40□ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ - ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ - ਕਿਹਾ: ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸੀ - ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 66 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਉਪਜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ 12 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ - ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਨਾਫਾ 95,000/- ਰੁਪਏ ਸੀ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਸੀ; ਦਾਅਵਾ 1 ਕਰੋੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਵਿਆਪਕ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਸਨ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ

95,000/- ਰੁਪਏ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ - ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ @ 1,50,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ - ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ 40 ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 2,10,000 ਬਣਦੀ ਹੈ - ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਕਟੌਤੀ (ਨਿਰਭਰ) ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਘਾਟਾ 1,57,500 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ - 16 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਨੁਕਸਾਨ 25,20,000 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਫਾਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਪਜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ 1/3 ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਹੱਦ ੬੬ ਏਕੜ ਸੀ। ਉਹ 12 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 95,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਇਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੱਟ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖਰਚਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 1/3 ਰਕਮ ਦੀ ਹੋਰ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ (@40%) ਲਈ 95,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ 38,000/- ਰੁਪਏ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 1/4 ਹਿੱਸਾ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਮਦਨ ਦੀ ਮੁੜ ਗਣਨਾ 99,750/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਨੇ 16 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਆਜ @ 7.5% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਨਾਲ 17,66,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਅੰਕੜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੋਰ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ। [ਪੈਰਾ 8][59-E-H]

2. ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ 66 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਉਪਜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ 12 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਟਰਨ 95,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਨ।

ਪਹਿਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ; ਦਾਅਵਾ ੧ ਕਰੋੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ @ 95,000/- ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ @ 1,50,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ 40% ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ (1,50,000 ਰੁਪਏ + 60,000 ਰੁਪਏ) 2,10,000 ਬਣਦੀ ਹੈ। 1/4 ਕਟੌਤੀ (ਆਸ਼ਰਿਤ) ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਘਾਟਾ (2,10,000 ਰੁਪਏ - 52,500 ਰੁਪਏ) 1,57,500 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। 16 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਘਾਟਾ (ਭਾਵ, 1,57,500 x 16) 25,20,000 ਰੁਪਏ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9][60- ਏ - ਡੀ]

ਮੈਗਮਾ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਨਾਨੂ ਰਾਮ - **'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ.**

ਰਾਜੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ **(2013) 9 ਐਸਸੀਸੀ 54: [2013] 5 ਐਸਸੀਆਰ 961;** *ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ* **(2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680: [2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.**

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

(2018) 18 ਐਸਸੀਸੀ 130	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 12**
[2013] 5 ਐਸਸੀਸੀ 961	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰੇ 11 ਅਤੇ 12**
[2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 12**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9233.

2007 ਦੇ ਐਫਏਓ ਨੰਬਰ 2228 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 18.03.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਆਭਾਸ ਖੇਤਰਪਾਲ, ਸਿਧਾਰਥ ਝਾਅ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਗੋਪਾਲ ਝਾਅ, ਨੇਹਲ ਕਸ਼ਯਪ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ ਏਨਾਤੋਲੀ ਸੇਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੁਬਾਲੇਮਲਾ ਚਾਂਗ, ਪ੍ਰੰਗ ਨਿਊਮਾਈ,

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ, ਜੇ.

1.ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ

2.ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ 6,60,000 (6% ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ) ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 17,66,000 (7.5% ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ, 1988 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਐਮਵੀ ਐਕਟ") ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ "ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ" ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਕੋਈ ਰਕਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਤੱਥ

3. 29.09.2004 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਵਰਗੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋ ਹੋਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਟਰੱਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 23.02.2005 ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਐਮਏਸੀਟੀ") ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਮਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

4.ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਤ ਤੱਥ ਹੈ (ਦੋਵਾਂ ਮੰਚਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ) ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਕਿਸਾਨ ਸੀ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ 35 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ, ਦੋ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ (4 ਦਾਅਵੇਦਾਰ) ਸਨ। ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ 6,60,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਕਮੁਸ਼ਤ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2 ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 2007 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਸਿਰਫ ਸੌਨੀ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਹਾੜ੍ਹੀ/ਹਰੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾ ਕੇ 17,66,000 ਰੁਪਏ (7.5% ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

---

[1] ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 2228/2007 (ਓ ਐਂਡ ਐਮ) ਵਿੱਚ 18.03.2019 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2] 23.02.2005 ਦੇ MAC ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 25.01.2007 ਦਾ ਆਰਡਰ

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ (ਡਰਾਈਵਰ, ਟਰੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ) ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੀਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਕ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ	ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਖੀ	ਮੈਕਟ	ਹਾਈ ਕੋਰਟ
1	ਅਸਲ ਆਮਦਨ	65,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ	95,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ
2	ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ	ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	40% (ਭਾਵ 38,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ)
3	ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕਟੌਤੀ	1/3	40% (ਭਾਵ 33,250 ਰੁਪਏ)
4	ਗੁਣਕ	15	16
5	ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਿਰਭਰਤਾ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	6,45,000 ਰੁਪਏ	15,96,000 ਰੁਪਏ
6	ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਸੰਘ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	40,000 ਰੁਪਏ
7	ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਫਾਈਲੀਅਲ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	1,00,000 ਰੁਪਏ (ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ)
8	ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	15,000 ਰੁਪਏ
9	ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ	15,000 ਰੁਪਏ	15,000 ਰੁਪਏ
	ਕੁੱਲ	6% ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ 'ਤੇ 6,60,000 ਰੁਪਏ	7.5% ਵਿਆਜ 'ਤੇ 17,66,000 ਰੁਪਏ

5.ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਣਨਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਝਗੜੇ

6.ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਸੀ ਜੋ ਲਗਭਗ 66.95 ਏਕੜ (546 ਕਨਾਲ ਅਤੇ 13 ਮਰਲੇ) ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕੁੱਲ ਵਿੱਚੋਂ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ (ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ) ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 113 ਕਨਾਲ 9 ਮਰਲੇ ਅਤੇ 24 ਕਨਾਲ 1 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੀ

---

[3] ਨੋਟ : ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਆਮਦਨ 95,000 ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ 65,000 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਆਮਦਨ/ਯੋਗਦਾਨ 43,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ, 2003 ਤੋਂ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ / ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਜੋਂ ਉਪਜ ਦਾ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੰਬਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕਿਸਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਉਸਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ

7.ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਤੀਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਲ ਗਿਰਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ

8.ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੋਵੇਂ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਫਾਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਪਜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ 1/3 ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਹੱਦ ੬੬ ਏਕੜ ਸੀ। ਉਹ 12 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ 95,000/- ਦੀ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਕੱਟ ਲਿਆ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਖਰਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 1/3 ਰਕਮ ਦੀ ਹੋਰ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ (@40%) ਲਈ 95,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ 38,000/- ਰੁਪਏ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 1/4 ਹਿੱਸਾ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਮਦਨ ਦੀ ਮੁੜ ਗਣਨਾ 99,750/- ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਨੇ 16 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਆਜ @ 7.5% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਨਾਲ 17,66,000/- ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਅੰਕੜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੋਰ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ।

9.ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ 66 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਉਪਜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ 12 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਰਕਮ 95,000/- ਰੁਪਏ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ 1,00,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ; ਦਾਅਵਾ ੧ ਕਰੋੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ @ 95,000/- ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ @ 1,50,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ 40% ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ (1,50,000 + 60,000) 2,10,000 ਬਣਦੀ ਹੈ. 1/4 ਕਟੌਤੀ (4 ਨਿਰਭਰ) ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਘਾਟਾ (2,10,000 - 52,500) 1,57,500 ਹੋਵੇਗਾ। 16 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਘਾਟਾ (ਭਾਵ, 1,57,500 x 16) 25,20,000 ਰੁਪਏ ਹੈ।

10.ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੀ ਰਕਮ - ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚੌਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। 40,000/- ਰੁਪਏ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ ਅਤੇ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਫਾਈਲੀਅਲ ਅਤੇ ਪੇਰੈਂਟਲ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

11.ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ 4 ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ:

> “17. ... ਕਾਨੂੰਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, "ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ" ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਦਾ ਕੰਪਨੀ, ਦੇਖਭਾਲ, ਮਦਦ, ਆਰਾਮ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ, ਸਮਾਜ, ਦਿਲਾਸਾ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਉਸ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਸਿਰ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਸਾਥੀ, ਪਿਆਰ, ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦਿ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

---

[4] (2013) 9 ਐਸਸੀਸੀ 54

ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਆਦਿ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਆਰਾਮ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਾਥ, ਸਮਾਜ, ਸਹਾਇਤਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ. ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ।

12.ਰਾਜੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਬੀਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ [5] ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:

“52. [...] ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਜਬ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਅੰਕੜੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦਾ ਘਾਟਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 15,000/- ਰੁਪਏ, 40,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 15,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਪਰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਤੱਥ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਜਾਂ ਕੁਆਂਟਮ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜੋ ਰਕਮ ਅਸੀਂ ਮਾਪੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਧਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ 10% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੈਗਮਾ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਨਾਨੂ ਰਾਮ [6] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ

"20. ਐਮਏਸੀਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

---

[5] (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680

[6] (2018) 18 ਐਸਸੀਸੀ 130

ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਜੋ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਮੌਤ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣਯ ਸੇਠੀ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ "ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ" ਦੇਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

21. ਪ੍ਰਾਣਯ ਸੇਠੀ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਾਣਯ ਸੇਠੀ, (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680: (2018) 3 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 248 : (2018) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 205] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, "ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ" ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਸੰਘ", "ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ" ਅਤੇ "ਫੀਲੀਅਲ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ" ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੰਪਨੀ, ਦੇਖਭਾਲ, ਮਦਦ, ਆਰਾਮ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ, ਦਿਲਾਸਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ: [ਰਾਜੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ, (2013) 9 ਐਸਸੀਸੀ 54]।

21.1. ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨੂੰ "ਹਰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ, ਸਮਾਜ, ਸਹਿਯੋਗ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ" ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। [ਬਲੈਕ ਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (5ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ, 1979)।

21.2. ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਪਿਆਰ, ਸਮਾਜ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸੰਘ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

21.3. ਫਿਲੀਅਲ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ

ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਦਮਾ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੀੜਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਸਨੇਹ, ਸਾਥ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

22. ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਬਾਰੇ ਬਦਲਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੰਘ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਸਨੇਹ, ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਾਥ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੈ।

23. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਾਪੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ, ਜਾਂ ਅਣਵਿਆਹੇ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਫਾਈਲੀਅਲ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।7 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਫਾਈਲੀਅਲ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13. ਮੈਗਮਾ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਫਾਈਲੀਅਲ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਪਏਗਾ.

---

[7] ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਗਮਾਲਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸੋਹੀ ਰਾਮ, 2017 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਰਾਜ 3848: (2017) 4 ਆਰਐਲਡਬਲਯੂ 3368; ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਰੀਟਾ ਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, 2013 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਯੂਟੀ 2435: (2014) 3 ਯੂਸੀ 1687; ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਚੰਦ ਚੌਧਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, 1996 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਕਾਰ 74: (1996) 3 ਕਾਂਤ ਐਲਜੇ 570.

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ 40,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਫਾਈਲੀਅਲ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 1,20,000/- ਹੈ।

14ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 25,20,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ; ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਮਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘ ਲਈ 40,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਗਤਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਤੇ ਅਨੁਰਾਗ ਭਾਸਕਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।
(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ: ਪ੍ਰਗਿਆ ਸਮਾਲ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016